

Huvudman

Göteborgs kommun
grundskola@grundskola.goteborg.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Ånäskolan F-6 i Göteborgs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Göteborgs kommun att senast **den 20 september 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd, åtgärder för att motverka kränkande behandling samt extra studietid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Göteborgs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Göteborgs kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att rektor säkerställer att samtliga elever som får sin undervisning i den särskilda undervisningsgruppen har aktuella stödutredningar. I detta ingår även att uppdatera och komplettera tidigare gjorda utredningar utifrån elevernas aktuella behov, om det inte nyligen gjorts eller framstår som obehövt. För varje sådan utredning av behov av särskilt stöd som startas ska samråd ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Rektorn ska dokumentera hur många utredningar som startats innan den 13 september 2024. Denna dokumentation ska ges in till

Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)

2. Se till att rektor för varje sådan utredning om särskilt stöd, som avslutats innan den (datum), fattar beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektor ska dokumentera hur många sådana beslut som fattats under perioden 22 mars – 13 september 2024. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)
3. Se till att rektor, för det fall det är aktuellt utifrån elevs stödbehov, fattar beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och/eller enskild undervisning för eleven i enlighet med författningarnas krav, samt att åtgärdens innehåll och omfattning klargörs utifrån elevens behov och förutsättningar. (3 kap. 9 och 11 §§ och 29 kap. 10 § skollagen)
4. Se till att rektor, för det fall det är aktuellt utifrån elevs stödbehov, fattar beslut om anpassad studiegång för eleven i enlighet med författningarnas krav, samt att åtgärdens innehåll och omfattning klargörs utifrån elevens behov och förutsättningar. (3 kap. 9 och 12 §§ och 29 kap. 10 § skollagen)
5. Se till att särskilt stöd ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram, såväl i skolverksamhet som i fritidsverksamhet. Se också till att beslutade åtgärdsprogram följs upp och utvärderas vid den tidpunkt som angivits i åtgärdsprogrammet. Huvudmannen ska ge in de åtgärdsprogram som har utvärderats under perioden 22 mars – 13 september 2024, samt tillhörande utvärderingar, i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9–10 §§ skollagen)

Åtgärder för att motverka kränkande behandling

1. Se till att rektor vid minst ett tillfälle innan den 20 september 2024 klargör att all personal ska motverka kränkande behandling av elever genom att agera då en elev utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen eller den som huvudmannen utser ska dokumentera när informationen lämnats och på vilket sätt den getts. Dokumentationen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (1 kap. 5 § skollagen, 5 kap. 6 § och 6 kap. 5 § skollagen, Lgr 22, 2.1 Normer och värden)
2. Se till att rektor vid minst ett tillfälle innan den 20 september 2024 klargör skyldigheten för all skolpersonal att vid kännedom om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling göra en anmälan till rektor. Huvudmannen eller den som huvudmannen utser ska dokumentera när informationen lämnats och på vilket sätt den getts. Dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § och 6 kap. 10 § skollagen)

Extra studietid

1. Se till att erbjuda extra studietid för elever i årskurs 4-6 under tider där samtliga elever i årskurs 4-6 har möjlighet att delta under minst två timmar per vecka. Av huvudmannens redovisning ska framgå när och hur den extra studietiden erbjuds och anordnas. (10 kap. 5 a § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser studiero, ordningsregler, rutiner för hantering av mobiltelefoner, disciplinära åtgärder och utredning av ordningsstörande beteende.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2023:9615) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden hösten 2023 inlett en tillsyn av Ånässkolan i Göteborgs kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Ånässkolan följer gällande bestämmelser avseende trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, extra studietid samt särskilt stöd. Området särskilt stöd har avgränsats till att enbart omfatta det särskilda stödet för de elever som får sin undervisning i den av skolan benämnda gruppen Studion.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, biträdande rektor och rektor samt genom lektionsobservationer den 16 och 18 januari 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling, utredningar av behov av särskilt stöd och åtgärdsprogram för elever som får sin undervisning i gruppen Studion samt ett urval av dokument upprättade i samband med disciplinära åtgärder. Huvudmannen har beretts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap.

8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Särskilt stöd för elever placerade i den särskilda undervisningsgruppen Studion

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Placering i Studion

Av inhämtad dokumentation framgår att ett antal elever vid Ånäskolan är placerade i gruppen Studion. Rektor och elevhälsa uppger i intervju att Studion är en anpassad lärmiljö och inte en särskild undervisningsgrupp. De uppger att i Studion placeras elever som har ett stort stödbehov placeras under en kortare tid och eleverna som placeras där har olika behov. Skillnaden mellan Studion och skolans så kallade flexgrupp uppges av rektor vara att elever vistas i flexgruppen enstaka timmar, medan elever som får sin undervisning i Studion vistas där större del av dagen. Rektor berättar också att elever i Studion undervisas av lärare medan flexgruppens undervisning genomförs av speciallärare.

På fråga om hur elever blir placerade i Studion uppger lärare att elever lyfts till elevhälsoteamet för utredning och att man därefter kommer fram till att eleven ska placeras i Studion. Mentor samarbetar med personalen i Studion och överlämnar planering och material, men är inte där och undervisar rent fysiskt utan undervisningen genomförs av Studions egna lärare.

Av inkomna åtgärdsprogram avseende elever som har undervisning i Studion framgår att flera av eleverna har undervisning i samtliga teoretiska ämnen i Studion och att flera andra av eleverna har undervisning i flertalet ämnen i Studion. Av åtgärdsprogrammen framgår också att flertalet av dem är beslutade för en längre tidsperiod, såsom en termin eller ett helt läsår.

Utredning av särskilt stöd

Av intervju med lärare framgår att nya pedagogiska utredningar inte alltid görs även om lärare uppmärksammar att elevers stödbehov ändras. Elevhälsan uppger att de alltid prioriterar att eleverna ska få rätt stöd, men att nya beslut inte alltid upprättas. Rektor uppger att det inte finns någon systematik kring när nya utredningar ska genomföras.

Av inhämtad dokumentation framgår att två elever i Studion har utredningar som är över fyra år gamla och tre elever har utredningar som är drygt tre år gamla. I en utredning av elevs behov av särskilt stöd, framgår att eleven inte skulle gynnas av undervisning i ett mindre sammanhang. Eleven har enligt åtgärdsprogram delar av sin undervisning i Studion.

Åtgärder

Av intervju med lärare framgår att flera av eleverna i Studion saknar särskilt stöd under tiden i fritidshemmet. Detta lyfts som ett problem både av lärare i

fritidshemmet och av övriga lärare, flera elever har behov av särskilt stöd även i fritidshemmet och detta tillgodoses inte i varje fall. Lärarna menar att de lyft behoven till rektor men att inget har hänt, något beslut har inte fattats. Några lärare hänvisar till ekonomiska nedskärningar. Rektor uppger att behov av särskilt stöd på fritids har lyfts, men att det inte är säkert att behovet har utretts. Rektor uppger att han inte fattat något beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram för elev gällande tiden i fritidshemmet.

Av inhämtad dokumentation i form av åtgärdsprogram framgår att placering i Studion är den enda stödinsatsen som anges för samtliga elever utom en, som även har undervisning i svenska som andraspråk och studiehandledning i mindre grupp som åtgärd. Av åtgärdsprogram framgår även att det anges att elever ska placeras i Studion, men inte alltid i vilken omfattning. Lärare uppger att när eleverna deltar i undervisning med sin ordinarie klass har de inget särskilt stöd. Representant för elevhälsan uppger att två elever i Studion har anpassad studiegång men att beslut gällande detta saknas. En elev har enskild undervisning men något beslut gällande detta har inte fattats. Även rektor berättar att det saknas dokumentation och beslut.

I flera åtgärdsprogram har angetts att vårdnadshavare inte deltagit i utarbetandet av åtgärdsprogrammet, med motiveringen att det handlar om en återkommande insats. På fråga om detta faktum förklarar personal i elevhälsan att vårdnadshavare har deltagit gällande samtliga åtgärdsprogram, men att de inte har varit på skolan och deltagit i ett fysiskt möte.

Av elevernas åtgärdsprogram framgår också att dessa ska utvärderas efter ungefär en termin, avseende åtta elever, respektive ett helt läsår, avseende fem elever. Tidpunkten för utvärdering specificeras till viss månad, men exakt datum saknas. Det anges att åtgärdsprogrammen följs upp kontinuerligt av namngiven specialpedagog. Ett åtgärdsprogram saknar helt tidsangivelser för både uppföljning och utvärdering.

Lärare uppger i intervju att vid utvärdering och uppföljning av elevers åtgärdsprogram är mentor samt personal från Studion, representant från elevhälsan och rektor med. Utvärdering uppges av elevhälsa och rektor ske mellan var sjätte och åttonde vecka och antecknas i elevhälsojournalen, och det upprättas inte ett nytt åtgärdsprogram varje gång, men allt som gäller respektive elev går att följa i elevhälsojournalen. Där nedtecknas också exakt vilka ämnen respektive elev ska läsa.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig

skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodose framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 10 § skollagen framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Av 3 kap. 11 § skollagen framgår att om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 9 § för en elev i grundskolan, innebära att särskilt stöd ges enskilt eller i annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan, specialskolan och sameskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att utreda och vidta åtgärder för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd, att fatta

beslut om särskilda stödåtgärder samt för att utvärdera dessa åtgärder, vad gäller de elever som är placerade i Studion på Ånässkolan.

Studion – en särskild undervisningsgrupp

Enligt 3 kap. 11 § skollagen får, om det finns särskilda skäl, ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp än den som eleven hör till. Såväl undervisande personal som rektor på Ånässkolan säger i intervju att de inte anser att Studion är en särskild undervisningsgrupp, utan en "anpassad lärmiljö", bland annat eftersom eleverna inte är fast placerade där. Av Skolinspektionens utredning framgår dock att de elever som får sin undervisning i Studion, enligt sina individuella scheman och i enlighet med beslutade åtgärder i åtgärdsprogram, tillbringar merparten av eller hela sin skoldag i Studion. Elevernas åtgärdsprogram är skrivna på en termin respektive ett helt läsår, med placering i Studion som enda stödinsats. Skolinspektionen bedömer att elever som tillbringar större delen av sin skoltid i ett mindre sammanhang på det sätt som här är aktuellt får anses vara placerade i en särskild undervisningsgrupp.

Utredning av elevernas behov av stöd

En utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska ligga till grund för elevens stödåtgärder och behöver hela tiden vara aktuell och relevant för att fånga upp och motsvara elevens aktuella stödbehov. Skolinspektionen konstaterar att flera av utredningarna som ligger till grund för de aktuella åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av är genomförda för tre till fyra år sedan. Det finns i ärendet också exempel på en elev som placerats i den särskilda undervisningsgruppen trots att det i utredningen av elevens behov av särskilt stöd uttryckligen anges att eleven inte skulle gynnas av att vara i ett mindre sammanhang. Eleven är trots detta konstaterande, och utan att varken någon ny eller kompletterande utredning av elevens behov av särskilt stöd genomförts, placerad i särskild undervisningsgrupp i Studion.

Skolinspektionen anser att det i och för sig inte finns något hinder mot att skolan, i de fall det är möjligt, utgår ifrån tidigare genomförda utredningar av elevens stödbehov. Däremot behöver skolan vid behov komplettera utredningarna med aktuella uppgifter om elevernas nuvarande skolsituation för att genomföra en ny eller kompletterande utredning av elevernas behov av särskilt stöd. Detta är särskilt viktigt för elever där ingripande stödåtgärder har getts över tid, såsom i detta fall placering i en särskild undervisningsgrupp.

Av utredningen i ärendet framgår vidare att det finns elever som är placerade i Studion och alltså har mycket ingripande särskilda stödåtgärder under stor del av eller hela sin skoltid, men som saknar detta stöd under tiden i fritidshemmet. Flera lärare uttrycker att det är ett problem att vissa elever saknar stöd när skoldagen har avslutats, trots att de skulle behöva det.

Beslut om särskilda stödåtgärder

Skolinspektionen noterar att det i majoriteten av åtgärdsprogrammen skrivs att

elever ska ha "delar av sin undervisning" eller "flertal ämnen" i Studion. Det framkommer inte i vilken omfattning eleverna faktiskt ska ha denna åtgärd. Alla elever utom en har också placering i Studion som den enda åtgärden som specificerats i åtgärdsprogrammen. Detta innebär i praktiken bland annat att de elever som får delar av sin undervisning i helklass inte har några särskilda stödåtgärder under denna tid. För det fall utredning visar att elever är i behov av särskilt stöd i ordinarie klassrum, på raster eller i fritidshemmet ska åtgärder kring detta också finnas med i aktuellt åtgärdsprogram.

Av de elever som har sin placering i den särskilda undervisningsgruppen Studion finns flera elever där det under Skolinspektionens tillsyn framkommit att dessa har anpassad studiegång. Vidare finns en elev med koppling till Studion som, "fasas tillbaka till klass" och under denna period i stor utsträckning, större delen av dagen, får enskild undervisning. Att eleverna som får sin undervisning i Studion går i en särskild undervisningsgrupp och att vissa av dem ges enskild undervisning eller har anpassad studiegång framgår inte av åtgärderna i elevernas åtgärdsprogram. Detta är en allvarlig brist och medför en otydlighet kring stödarbetet för såväl skolpersonal som vårdnadshavare och elev. Genom att inte fatta adekvata beslut om ingripande särskilda stödåtgärder i enlighet med författningarnas krav fråntas vårdnadshavare och elev dessutom möjligheten att överklaga åtgärderna. För det fall eleverna fortsatt ska ha en placering i särskild undervisningsgrupp och/ eller ges enskild undervisning eller ha anpassad studiegång behöver såväl grund för respektive åtgärd som omfattning och innehåll av åtgärden framgå av elevernas åtgärdsprogram. Det är rektor som ska besluta om placering i särskild undervisningsgrupp och inte – som i detta fall – specialpedagog. Även detta utgör en brist. Detsamma gäller beslut om enskild undervisning och anpassad studiegång, där besluten ska fattas inom ramen för ett åtgärdsprogram, där rektor inte får delegera beslutet. Eftersom åtgärden kan överklagas särskilt kan även ett separat beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och/eller enskild undervisning eller anpassad studiegång fattas, men respektive åtgärd ska oavsett finnas beskriven i elevens åtgärdsprogram.

Uppföljning och utvärdering

När en elev har behov av särskilt stöd under en längre tid finns det ofta skäl att vid flera tillfällen ta ställning till stödbehovet och fatta nya beslut om åtgärdsprogram. Resultat från uppföljning och utvärdering av de pågående åtgärderna kan användas som kompletterande utredningsunderlag inför det nya beslutet.

Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår att de ska uppdateras kontinuerligt och utvärderas efter en termin eller ett läsår. Av besluten framgår dock inga exakta datum. Av utredningen i ärendet framkommer att uppföljning sker löpande och att utvärdering visserligen sker under terminerna i någon form genom elevhälsoanslagets arbete, vilket dokumenteras i elevhälsojournalen, men att nya åtgärdsprogram inte upprättas även om åtgärderna justeras eller förändras. Även detta är en allvarlig brist som medför en otydlighet kring stödarbetet för såväl skolpersonal som vårdnadshavare och elev.

Skolan behöver därför se över sitt arbete med uppföljningar och utvärderingar och formalisera detta, bland annat genom att upprätta nya beslut om åtgärdsprogram när detta krävs. Även elevens och vårdnadshavares delaktighet i uppföljning och utvärdering samt möjlighet att överklaga aktuella åtgärder i åtgärdsprogram är viktig.

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det finns brister i arbetet med särskilt stöd, där utredningen i ärendet visar att aktuella elever har erhållit ingripande särskilda stödåtgärder utan att detta tydligt framgått av elevernas åtgärdsprogram, eller att beslut fattats av rektor. Skolinspektionen bedömer att ansvarig rektor behöver se till att nya utredningar genomförs i de fall detta behövs, även vad gäller tiden i fritidshemmet, samt att nya åtgärdsprogram utarbetas i enlighet med författningarnas krav, där samtliga särskilda stödåtgärder som vidtas för att möta elevernas stödbehov framgår. Åtgärderna som vidtas behöver vara konkreta och utvärderingsbara samt ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleverna ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. För det fall eleverna fortsatt ska ha en placering i särskild undervisningsgrupp eller ges enskild undervisning eller anpassad studiegång ska såväl omfattning som innehåll av respektive åtgärd tydligt framgå.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever uppger i intervju att om något händer går de flesta eleverna till en lärare och berättar och ber om hjälp, även om några elever uttrycker att de inte vågar säga till av rädsla för vad som kan hända då. Eleverna berättar vidare att alla lärare inte alltid hjälper till eller upprättar en kränkingsanmälan när något har hänt, eftersom de är upptagna med annat. Lärare berättar i intervju att de delar elevernas bild och säger att det ibland kan vara svårt att hinna med att upprätta kränkingsanmälningar, särskilt vid verbala kränkningar, varför dessa inte alltid anmäls. Lärarna uppger att de känner till att alla vuxna inte alltid agerar när något händer. Lärare uppger att rutinen för vem och vad som ska göras är känd, men att all personal inte alltid följer denna. I intervju uppger elevhälsans representanter att skolans interna rutin bland annat innebär att den som ser en kränkning ska upprätta en anmälan, medan den som endast får ett händelseförlopp berättat för sig ska hänvisa till mentor som ska ta det vidare. Detta bekräftas av Ånässkolans dokument "Rutin kränkningar" som Skolinspektionen tagit del av. Av intervju med rektor framgår att kränkningar som anmäls till rektor anmäls vidare till huvudmannen och utreds.

Skolinspektionen har tagit del av skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling. Av intervju med rektor framgår att eleverna är delaktiga i arbetet med planen genom elevenkäter och genom att planen lyfts på elevråd och klassråd.

Rektor berättar också att skolan har tagit fram en elevversion av planen i form av en powerpointpresentation som lyfts av mentor i klassrummet.

Av utredningen i ärendet framkommer att under perioden 1 januari 2023 till 8 december 2023 upprättades 284 kränkingsanmälningar på Ånässkolan. En stor andel av dessa, 191 stycken, är ärenden med koppling till elever i Studion. I intervju uppger undervisande lärare i Studion att de tidigare hade en vardag i undervisningsgruppen med inslag av våld. Skolan har nu organiserat om verksamheten och delat upp eleverna i grupper. De har också kartlagt när på dagen kränkningarna skedde och har utifrån detta gjort vissa förändringar, bland annat får eleverna ha viss del av rast inne i Studions lokaler med känd personal närvarande. Lärare uppger att kränkningar där elever från Studion är inblandade har minskat drastiskt och nu sker främst på skolgården och i fritidshemmet.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Av 6 kap. 5 § framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Av 6 kap. 7 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Av 2 § förordning [2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling framgår att en plan mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.

Av Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), framgår bland annat att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att säkerställa att lärare agerar och anmäler när de får kännedom att elever anser sig ha blivit utsatta för kränkande behandling.

Utredningen visar att Ånässkolan, under den period Skolinspektionens tillsyn gäller, har haft ett stort antal kränkningsärenden och att en betydande andel av dessa haft koppling till elever som fått sin undervisning i Studion. Personalen i Studion har aktivt arbetat med att minska antalet kränkningar vilket de uppger också har lyckats. Även genom åtgärder som dokumenterats i planen mot diskriminering och kränkande behandling arbetar skolan med denna fråga. Trots detta arbete kvarstår vissa brister.

Av intervju med elever och lärare framgår att inte alla i personalen agerar när de ser eller hör att en elev utsätts för kränkande behandling, och att kränkningar inte alltid anmäls. Av skolans interna rutin avseende arbetet med kränkningar framkommer att den som ser en kränkning ska upprätta en anmälan, medan den som endast får ett händelseförlopp berättat för sig ska hänvisa till mentor, som tar det vidare. Denna rutin frångår därmed skollagens bestämmelser, där det framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektor. Det faktum att all personal inte alltid agerar vid kränkningar och att kränkningar inte alltid anmäls, oavsett om det beror på att personal följer skolans gällande rutiner eller ej, utgör alltså brister.

Vad gäller utredningar av kränkande behandling och anmälan till huvudman framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom dessa delar av processen.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har begärt in scheman för eleverna på skolan. I dessa scheman finns extra studietid inte med. Av intervjuer med såväl elever som lärare och biträdande rektor framkommer att extra studietid är förlagd till måndagar och onsdagar klockan 14.30 – 15.30, det vill säga två timmar per vecka. Enligt inkomna scheman har inte alla elever i årskurs 6 möjlighet att delta under den extra studietiden då de har annan schemalagd undervisning under större del av tiden under måndagen (klass 6c kan endast delta fem minuter) respektive onsdagen (klass 6b kan endast delta 15 minuter men under denna tid ska de även byta om

efter idrottsundervisning). Elever i klass 5b måste vänta i 50 minuter efter ordinarie undervisning för att delta i den extra studietiden på onsdagar.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 5 a § skollagen framgår att elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med att erbjuda eleverna i årskurs 4-6 extra studietid. Den extra studietid som erbjuds uppgår visserligen till två timmar per vecka, men alla elever kan inte delta i denna då den krockar med ordinarie undervisning. Den extra studietiden är inte heller förlagd i direkt anslutning till skoldagen för alla elever.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det finns brister i skolenhetens arbete med att erbjuda eleverna i årskurs 4-6 extra studietid på så sätt som lagen kräver.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Göteborgs kommuns verksamhet vid Ånässkolan F-6 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller rätten till särskilt stöd, åtgärder mot kränkande behandling samt extra studietid. Det finns därför skäl att förelägga Göteborgs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Studiero, ordningsregler, disciplinära åtgärder och rutiner för hantering av mobiltelefoner med mera

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Eleverna på Ånässkolan uttrycker i intervju att de trivs på skolan, men att det ibland kan vara lite stökigt. Eleverna berättar att lärarna säger till om någon stör och det kan även hända att en elev får gå ut en stund ur klassrummet ibland för att lugna ner sig. Eleverna känner till åtgärdstrappan som finns på skolan och menar att denna följs. Lärarna uppger i intervju att de delar elevernas bild. Det förekommer att elever får skriftlig varning och att utredning startas för elever som upprepat stör ordningen.

Av inhämtad dokumentation framgår att det finns ordningsregler på skolan och att dessa är framtagna tillsammans med elever, elevråd och trygghetsteam. Det finns

även rutiner för hantering av mobiltelefoner med mera på skolan. Av intervjuer med elever och lärare framgår att ordningsreglerna rutinerna för hantering av mobiltelefoner med mera är kända och följs.

I intervju uppger elever att det finns delar av skolgården där det är allmänt känt att det ofta blir bråk, och flera elever uttrycker att man undviker dessa platser. Lärare och annan personal beskriver i intervju att de är medvetna om detta, och även att de numera fördelar rastvärdarna i zoner på skolgården där någon alltid bevakar till exempel fotbollsplanen. Detta framgår även av skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling. I planen framkommer också flera åtgärder för att öka tryggheten på skolan, däribland trivselsvärdar, lekotek, idrottsvärdar i omklädningsrummen, lunchvärdar i bamba samt att skolbiblioteket är öppet under rasterna.

Lärare, elevhälsa och rektor berättar i intervju att skolan arbetar med värdegrundsmaterialet "Bråka smartare" i främjande och förebyggande syfte.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Av 5 kap. 4 e § skollagen framgår att det för varje skolenhet ska finnas skriftliga rutiner för hanteringen av omhändertagande av mobiltelefoner och annan elektronisk kommunikationsutrustning enligt 4 b-4 d §§. Rektorn beslutar om sådana rutiner.

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Av 5 kap. 6 § skollagen framgår att personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Enligt de förutsättningar som anges i 7-23 §§ får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter.

Av 5 kap. 9 § skollagen framgår att om en elev i förskoleklassen och grundskolan, vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Av 5 kap. 10 § skollagen framgår att med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att ifråga om studieron på skolan befinner sig skolan i ett pågående arbete där flera åtgärder vidtagits och fler planerade åtgärder kommer att vidtas och följas upp för att förbättra situationen på skolan. Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Göteborgs kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller studiero. Skolinspektionen vill dock särskilt lyfta fram vikten av att beslutade åtgärder faktiskt vidtas, oaktat begränsningar i ekonomiska resurser. Ärendet avslutas i denna del.

Vad gäller ordningsregler, disciplinära åtgärder och rutiner för hantering av mobiltelefoner med mera framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom dessa områden. Ärendet ska därför avslutas även i dessa delar.

X Anna Hultgren

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Hultgren

X Miriam Werlinder

Föredragande
Signerat av: Miriam Werlinder

I ärendets handläggning har även utredare Jenny Lind medverkat.